

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Klavírista a skladatel Josef Páleníček

Rukopisná notová pozůstalost v hudebním oddělení Národní knihovny ČR

Ludmila Šmídová

Výroční zasedání ČNS IAML, 23. listopad 2022

Josef Páleníček (1914-1991)

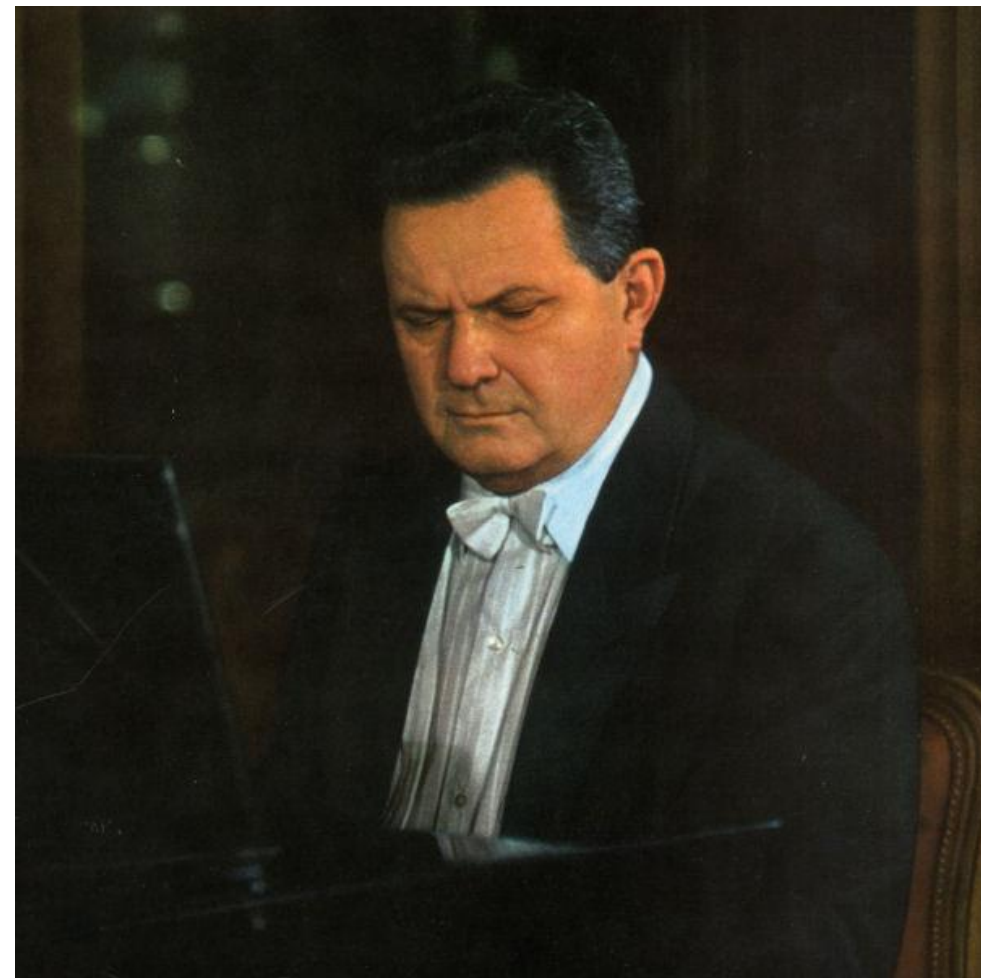
klavírista

Komorní hráč

skladatel

České trio, 1970 – Josef Páleníček (pf), Ivan Štraus (vl), Saša Večtomov (vc)

Josef Páleníček hraje Janáčka, 1970

pedagog

organizátor hudebního života

Páleníčekovo hudební vzdělání

Vítězslav Novák, 1870-1949

Narozen: Travnik v Bosně a Hercegovině, 19. červenec, 1914

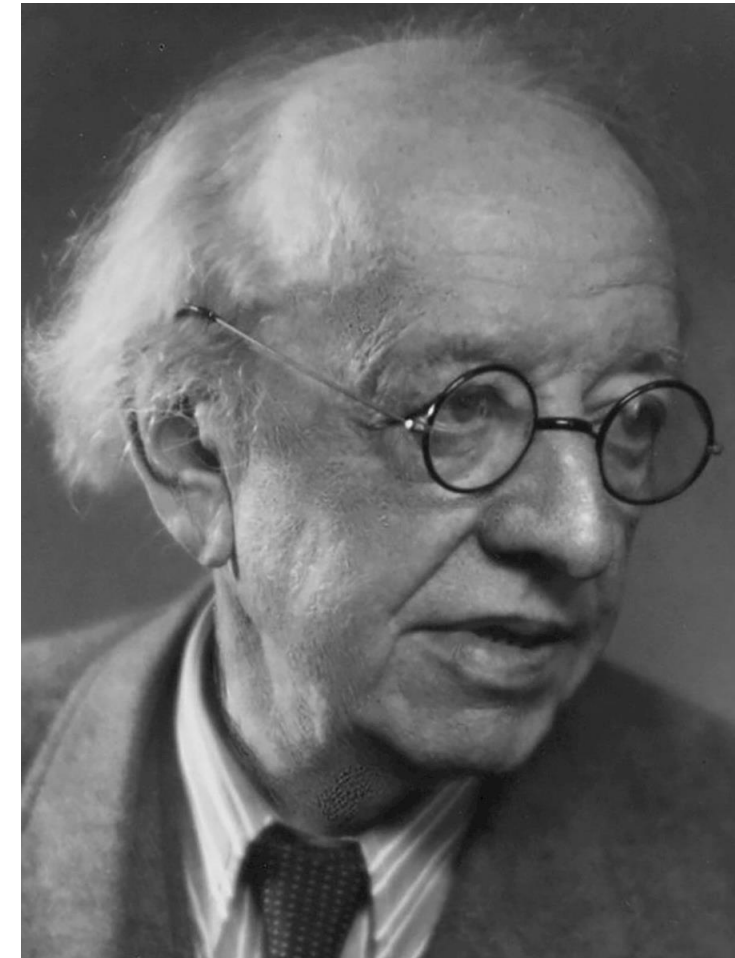
Karel Hoffmeister, 1868-1952

Hudební začátky:

- 1918-1919 Sarajevo, U Františka Matějovského
- 1920-1926 Olomouc, U Jaroslava Svobody

Otakar Šín, 1881-1943

Studia v Praze:

- 1926–1933, u Otakara Šína (soukromě, od 1930 na Pražské konzervatoři) – zejm. harmonie, kontrapunkt, skladba
- 1927–1939, u Karla Hoffmeistera (soukromě, od 1933 na Pražské konzervatoři) – klavír
- 1933–1936, u Vítězslava Nováka (na Pražské konzervatoři) – skladba

Studium v Paříži 1936-1938

Komorní hra, École normale de musique

Diran Alexanian

Pierre Fournier

Kompozice, soukromě

Albert Roussel

Alfred Cortot

logo spolku Triton

Albert Roussel 1869-1937

Alfred Cortot 1877-1962

Karel Šebánek, B. Martinů, Rudolf Firkušný, J. Páleníček, 1938
J. Páleníček, B. Martinů, Rudolf Firkušný, Jiří Mucha, 1938
Vítězslava Kaprálová, Líba Houžvičková, Josef Páleníček, 1937

Skladby vydané tiskem

Klavírní koncerty, č. 1 - 3 (skladatelova úprava pro 2 klavíry)
Concertino pro orchestr

Symfonické variace na imaginární portrét Ilji Erenburga

České pohádky. Snadné skladbičky pro klavír na 2 ruce

Klavírní skicář

Romance pro klavír

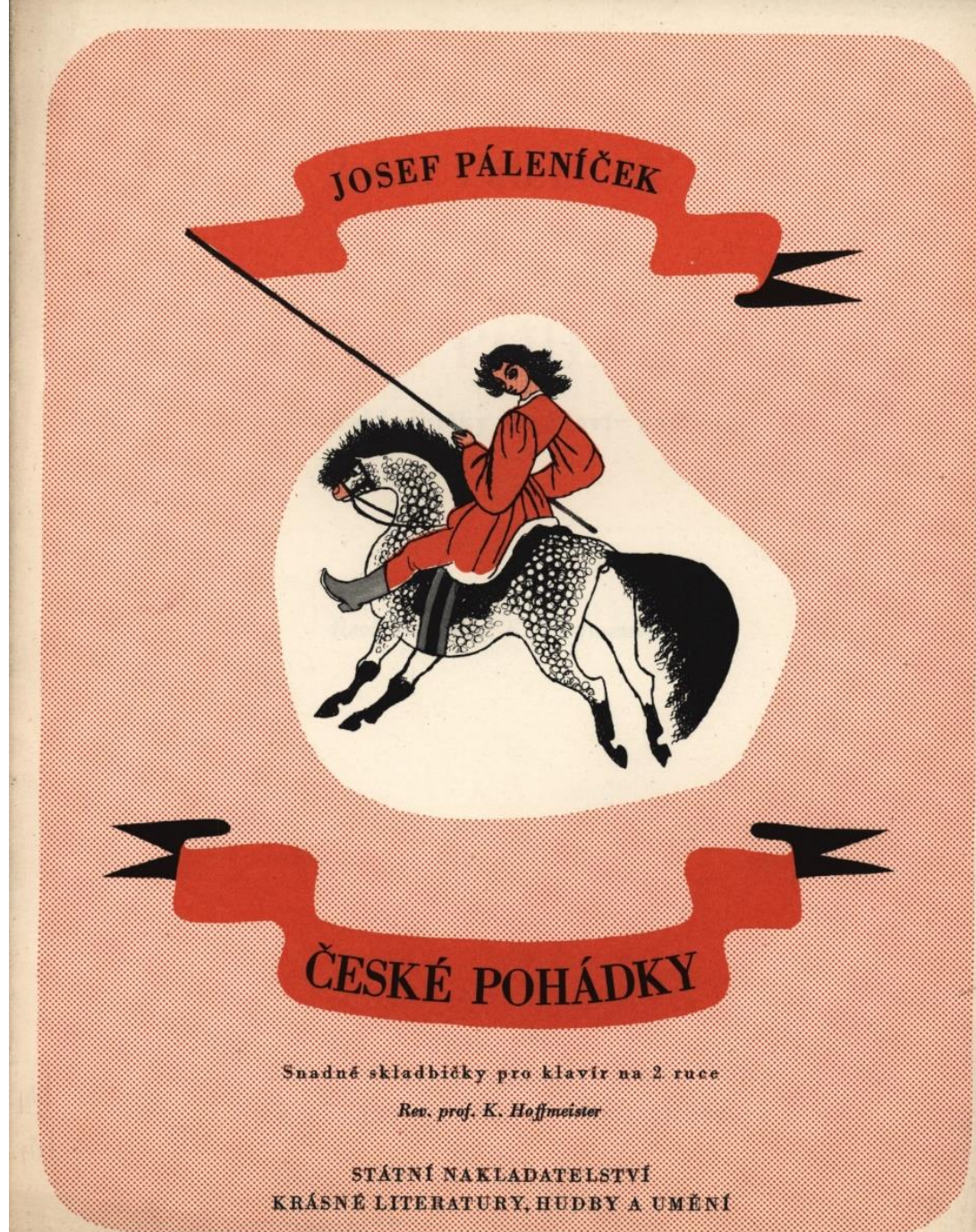
Sonáta pro klavír

Partita piccola pro klarinet a klavír

Suita piccola pro housle a klavír

Chorálové variace pro violoncello a klavír

Ze zápisníku malého chlapce. Sedm krátkých skladeb pro violoncello a klavír

„rozmnoženo jako rukopis“

neprodejné notové materiály

Český hudební fond

- Rondo concertante pro violoncello a klavír
- Tre concertini pro klarinet a klavír
- Koncertní etudy pro kontrabas a klavír

- Klavírní koncert č. 1
- Koncert pro flétnu a orchestr
- Concertino for orchestra

- Poema o člověku [Poem about man]. Partial material
- Zdravice únoru [Greetings February]. Partial material
- Rybník u dvou sluncí [Pond at two suns]. Partial material

Dilia - Theater, Literary, Audiovisual Agency

- Ballet Kytice

Klavír

02696

Josef Pálenářek

MAJETEK
ČESKÉHO HUDEBNÍHO FONDU
v Praze

RONDO CONCERTANTE

pro violoncello a klavír

Allegro

1-

dim.

pp

Two bass... etc

Two bass... etc

PALENIČEK Josef I. Klavírní koncert in C

PRÁVNÍK

5-7

I. *Quasi una fantasia Allegro molto*
 II. *Andante*
 III. *Finale - Allegro con brio*

název skladby

systematické zařaz.

klasickém slohu

RR. dupl. + RP

podtitul, části, opus

žánrové zařazení

Flauto gr. I	1	1	Tuba		Solo klavír op. vz. 1	Druh mater.	tisk.	rezn.	foto	opis	rkp	brož.	váz.
Flauto gr. II	1	1	Timpani	1		hlasy		x		x			
Flauto gr. III			Batteria:			partit.		x					x
Flauto picc.			Gr. Cassa			Stáří materiálu	Zařazen 28. 4. 1970						
Oboe I	1	1	Flauti			Vznik skladby	Vyřazen						
Oboe II			Tamb. picc.		Recitace	Způsob získání	CHF, kl. výř. koupě Kouta						
Corno Ing.			Triangolo		Chorus	Vydání							
Clarineto I						Spartoval	Upravil						
Clarineto II						Revidoval							
Clarineto III			Campanella										
Clarineto basso			Celesta		Řídící hlas		Celková cena materiálu kl. výř. à 34,- Kčs						
Fagotto I			Arpa I		Klavírní výtah		Půjčovné 100% 75%						
Fagotto II			Arpa II		Violini I		50269576						
Contrafagotto			Klavír		Violini II		inv. č. 4914 + 4952						
Corni 1. 2.			Harmonika		Viole		Stupeň zachovalos I	I	II	III	IV		
Corni 3. 4.			Organo		Violoncelli		partitura						
Corni 5. 6.			Cembalo		Contrabbasi		hlasy						
Tromba I	1	1					Trvání	25l					
Tromba II							Zařazeno pod číslem:						
Tromba III					Partitura malá		5043						
Tromba IV					Partitura velká	1+1							
Trombon I					Celkem smyčců	27							
Trombon II					Celkem harmonie	5							
Trombon III			Textová knížka		Celkem hlasů	32							

24. 1. 10. 4. 70

op. sávkový materiál po provedení v FOKU

Akvizice rukopisné notové pozůstalosti Josefa Páleníčka

- Darovací smlouva podepsána v roce 2019

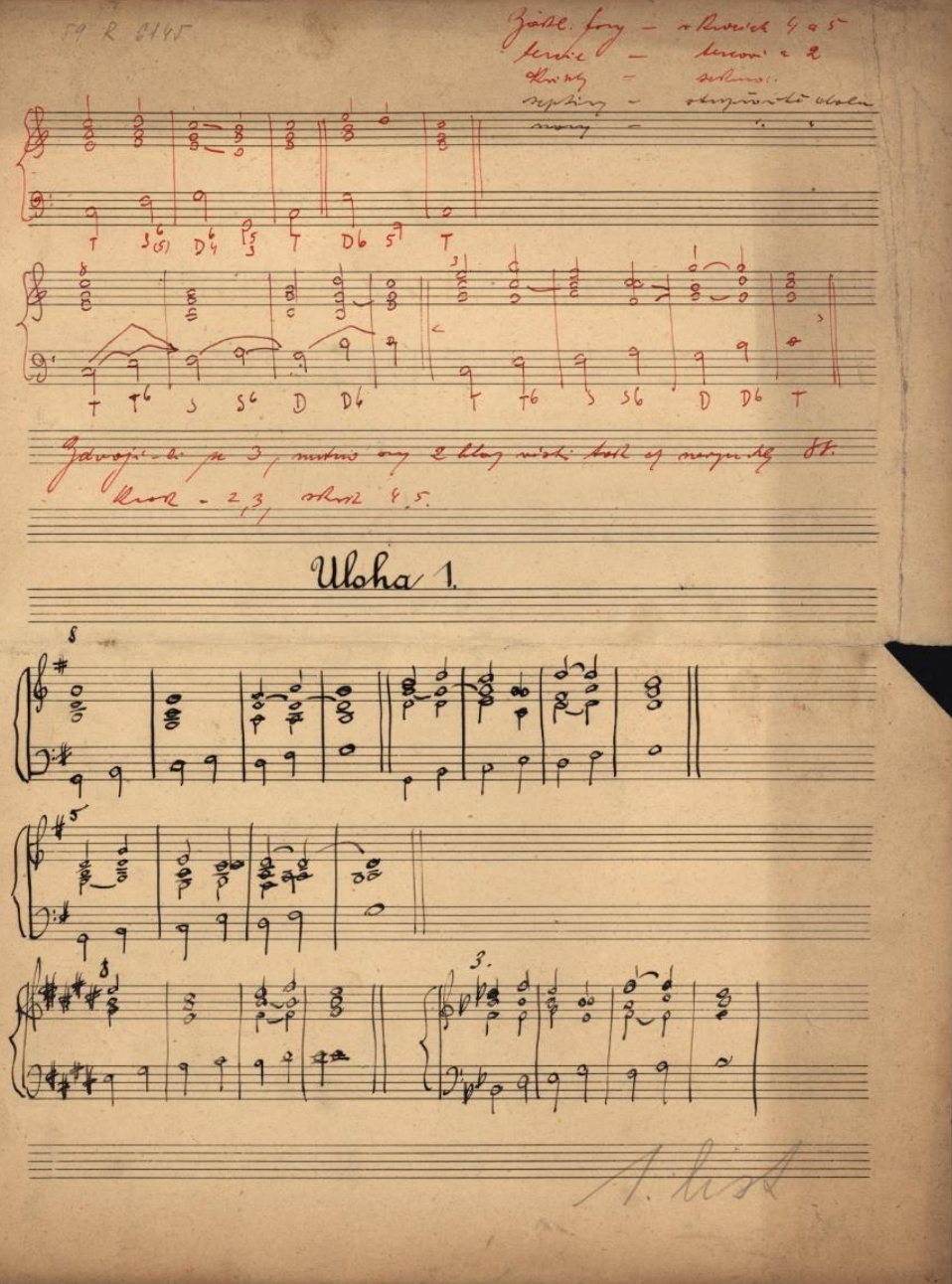
Zdeněk Páleníček ukazuje rodinné fotografie (únor 2020)

Jan Páleníček se svou ženou, pianistkou Jitkou Čechovou

Rukopisy pozůstalosti - přehled

- 227 knihovních jednotek
- Studijní materiály z Páleníčkova dětství a mládí
- Rukopisné notové materiály k 64 dokončeným Páleníčkovým skladbám
- Neúplné rukopisné notové materiály ke 3 zřejmě dokončeným Páleníčkovým skladbám
- 20 nedokončených Páleníčkových skladeb v náčrtech nebo krátkých předlohách
- 3 Páleníčkovy kadence ke koncertům jiných autorů
- 6 rukopisů skladeb jiných autorů
- 10 dopisů vložených do notového zápisu
- Další doprovodné materiály (textové předlohy, korektorské seznamy ad.)

Páleníčekovy úlohy z harmonie za studia u O. Šína, 1926,
CZ-Pu 59 R 6145

Typy notových rukopisů v pozůstalosti

- **Autografy**

- krátké náčrty
- průběžné skici
- pracovní rukopisy (partitury; hlasy; klavírní výtahy)
- čistopisy (partitury; hlasy; klavírní výtahy)
- čistopisy s pozdějšími revizemi a opravami (partitury; hlasy; klavírní výtahy)

- **Opisy** (opisy na zakázku; opisy z pera umělců, kteří dílo uváděli)

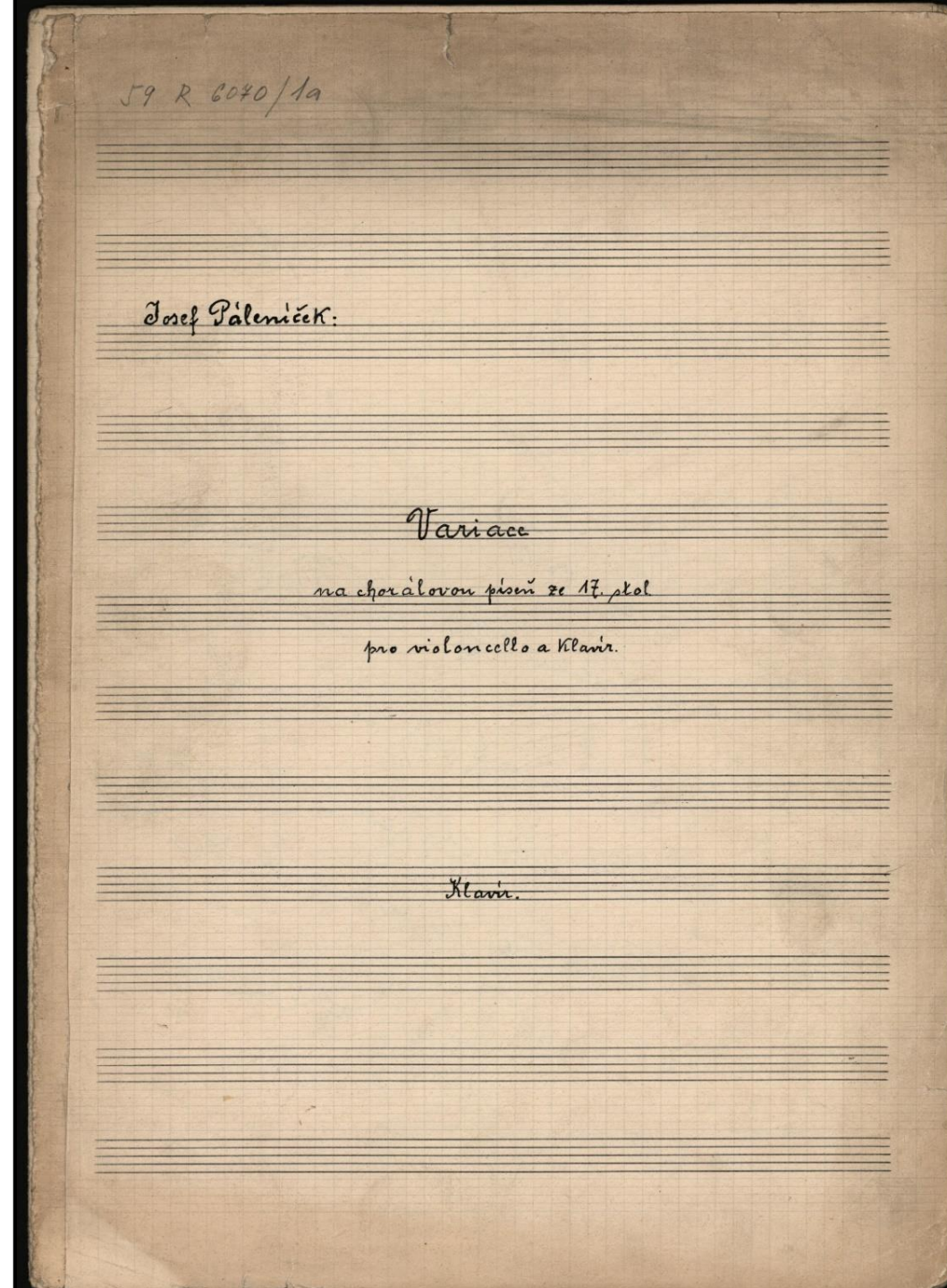
- čistopisy (partitury; hlasy)
- čistopisy s autografními revizemi (partitury; hlasy)

- **Xerokopie rukopisů s autografními změnami**

Chorálové variace pro violoncello a klavír

- Komponováno v r. 1942 pro Miloše Sádla
- Téma Hanse Leo Hasslera z r. 1601, a devět variací
- Vysoce náročný violoncellový part
- Vydáno tiskem v r. 1973

Opis[1952?]
CZ-Pu 59 R 6070/1a

All. h. h. m. m.
 ze kamety by 10. VI. 55.
 s pánem, aby se u nás
 udržel, chytal si
 chytal si sebe vst. v divoře v sebe

Fr. Štěpánek

Thema - largamente.

f mollo espasa
 mf
 mp
 mf
 mp
 Var. I Comodo
 p legato
 pp eguale e legato
 con (w)

Opis, [1952?]
 S autorovým věnováním
 Miloši Sádlovi z r. 1955
 CZ-Pu 59 R 6070/1a

Chorálové variace v Páleníčkově pozůstalosti

- Skici z let 1942, 1946, 1949, 1950
- Skica kadence od Miloše Sádlo [1942?]
- 4 autografní partitury s revizemi 1942, 1946, 1949-1950, 1951
- Autografní čistopis [1946]
- Autografní hlas violoncella [1952]
- 4 opisy violoncellového partu 1942, 1946, 1952, [1952]
- Opis partitury a violoncellového partu sautorovým věnováním Miloši Sádlovi [1952-1955]

skica, 1942

CZ-Pu 59 R 6070/15

59 R 6070/15

Variace

Hlas violoncella

Mc. solo

Violoncella

per r. d. ...

Sub. Augst

I. Pr. (Cantata)

Var. 2

1.

Handwritten musical score on page 19, featuring multiple staves with complex notation, including dynamics like *mp* and *f*, and performance instructions such as *gra sempre acc...* and *à piacere (molto i ripetitivo)*. There are several red diagonal lines striking through parts of the score.

Var. 8.
 (Folyó, Spindard paleky
 v klavírú.)

Autografni
 partitura,
 1942,
 s. 19 – 20
 s pozdějšími
 komentáři a
 revizemi,
 CZ-Pu 59 R
 6070/14

Var. 9. Finale. $\text{♩} = 144$

Handwritten musical score on page 20, titled "Var. 9. Finale. $\text{♩} = 144$ ". It features multiple staves with musical notation, dynamics like *p* and *pp*, and performance instructions like *staccatissimo* and *gliss.*. There are red annotations, including a circled *p* and *pp* markings.

v klavírú spindard paleky

Allegro assai

variazce a Final

Handwritten musical score for the first page, featuring multiple staves of music with various notes, rests, and dynamic markings like 'pp'.

Handwritten musical score for the second page, continuing the piece with complex rhythmic patterns and dynamic markings like 'ff' and 'grandioso'.

1. IX 42
Miloš Sádlo

Opis partu
 violoncella,
 1942 ,

ruka Miloš
 Sádlo

CZ-Pu 59 R
 6070/13

Skladby vycházející ze společného hudebního základu

Aria pro housle a klavír, 1937

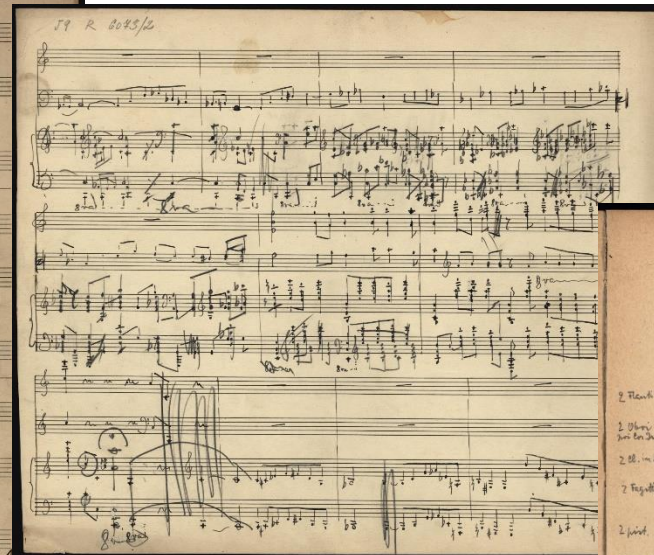
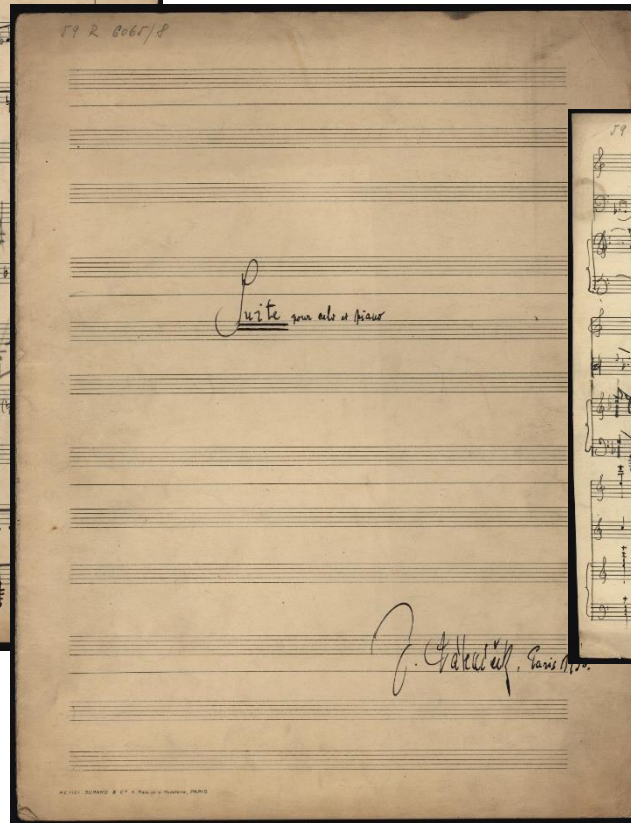
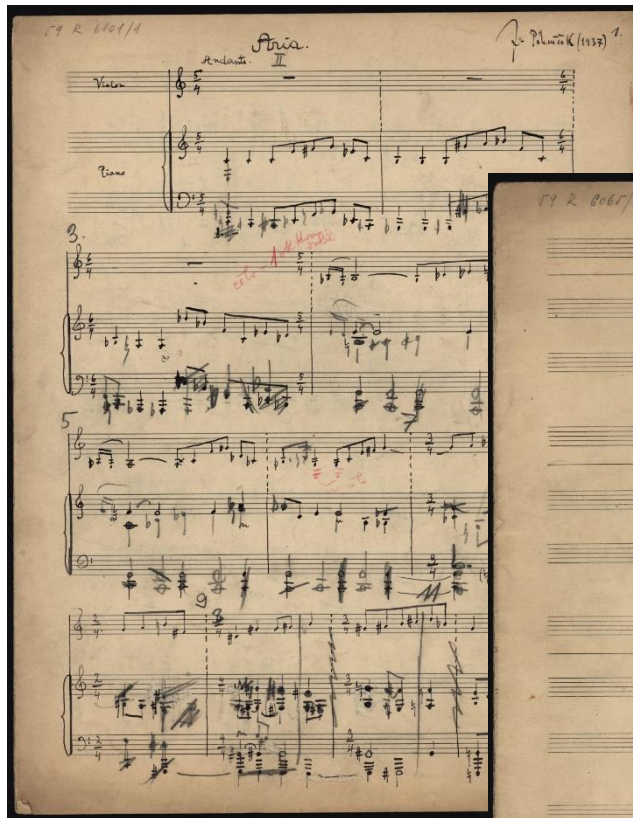
27 knihovních jednotek

Suita pro violoncello a klavír, 1938, 1948

Concertino da camera

pro housle, violoncello a klavír, 1943, 1982, 1988

Concertino per orchestra, 1945, [1960],
vydáno tiskem 1978

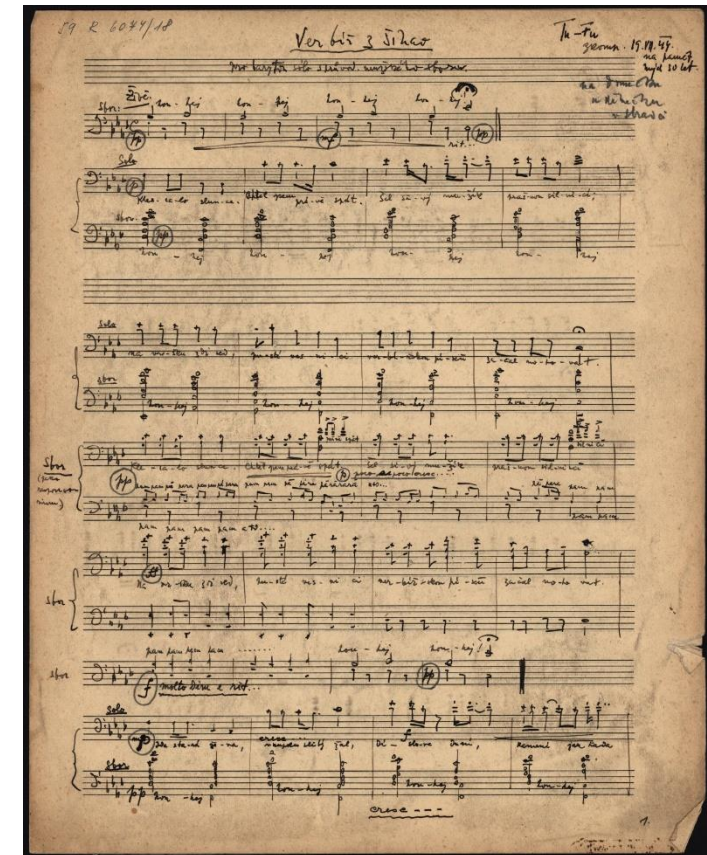
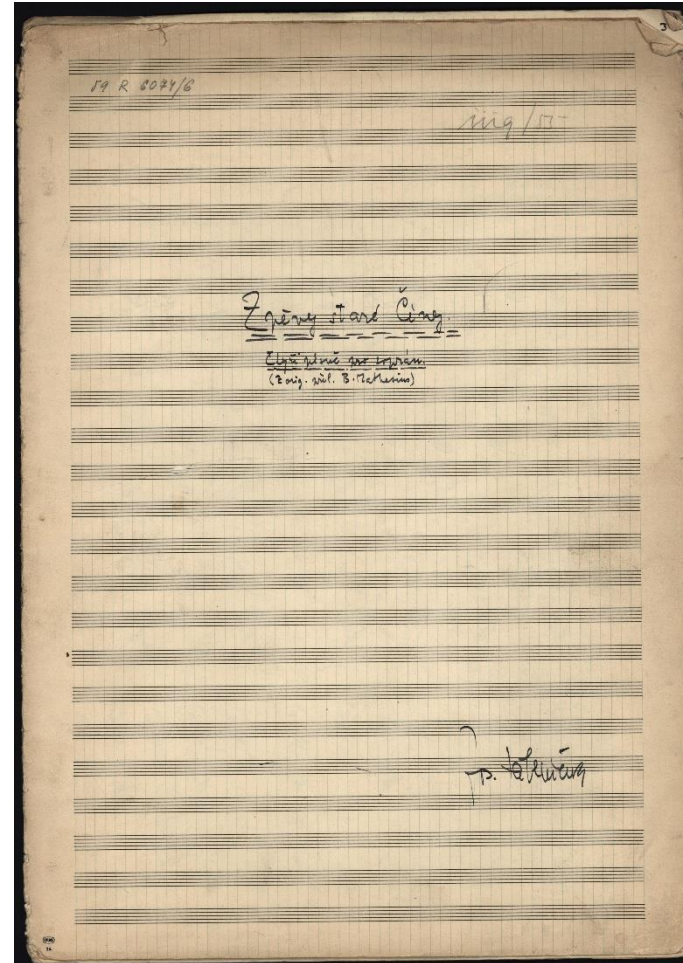
Poema o člověku, 1944, 1951, 1952, 1955, 1958-9

16 library units

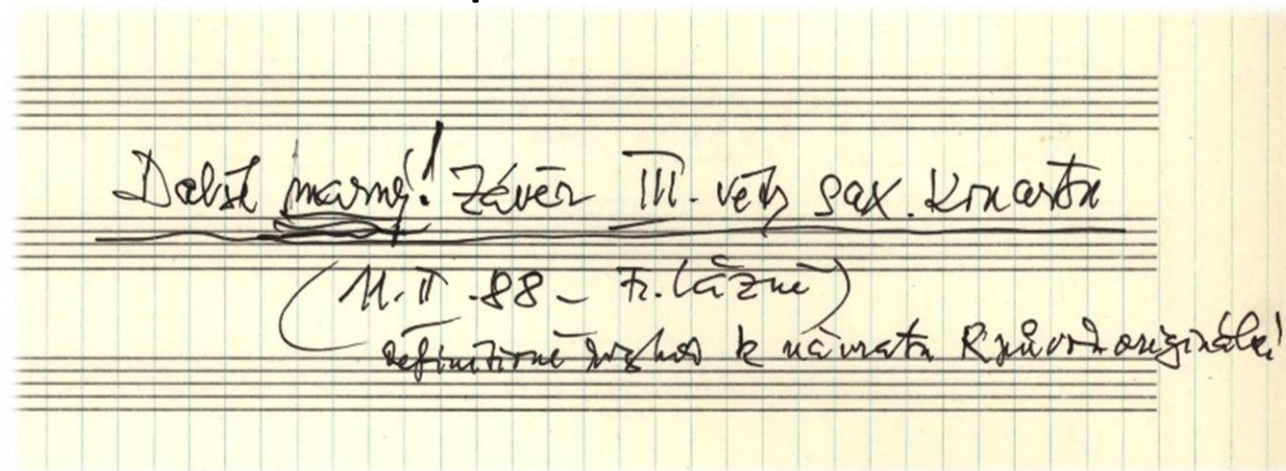

Zpěvy staré Číny, 1944, 1945, 1947, 1952, 1954, 1955, 1985

20 library units

Páleníčkovy přípisy v hudebních rukopisech

CZ-Pu 59 R 6072/4

19 R 6098/3
Fl.

náno /
ve 3/4 na 5 pod skuy mi
přek zpráve - - v čestěch - -
slavě //
F. Lázně
1981

CZ-Pu 59 R 6098/3

Osobní jména v rukopisech

- **Rodina a přátelé** – např. manželka Liběna, Jeroným Colloredo Manfeld, Lubomír Kostecký
- **Učitelé** – e.g. Karel Hoffmeister, Vítězslav Novák
- **Koncertní umělci** – klarinetista Milan Kostohryz, saxophonista Karel Krautgartner, klavírista Rudolf Firkušný, flétnista Oldřich Slavíček, violoncellisté Miloš Sádlo, Bohuš Heran, kontrabasista player František Hertl, fagotista Karel Pivoňka, Sonatori de Praga
- **Skladatelé** – např. Ivan Řezáč
- **Autoři textu**– např. Konstantin Biebl, Ivan Skála, Josef Kainar, Vladimír Šefl, Sergej A. Jesenin
- **Výtvarní umělci**– např. František Jiroudek, Ota Janeček, Alois Fišárek, Rembrandt van Rijn, Mathias Grünewald
- **Opisovači** – např. Ema Šimandlová, Karel Unterstab

dedikanti

přátelé

konzultanti

vydavatelé

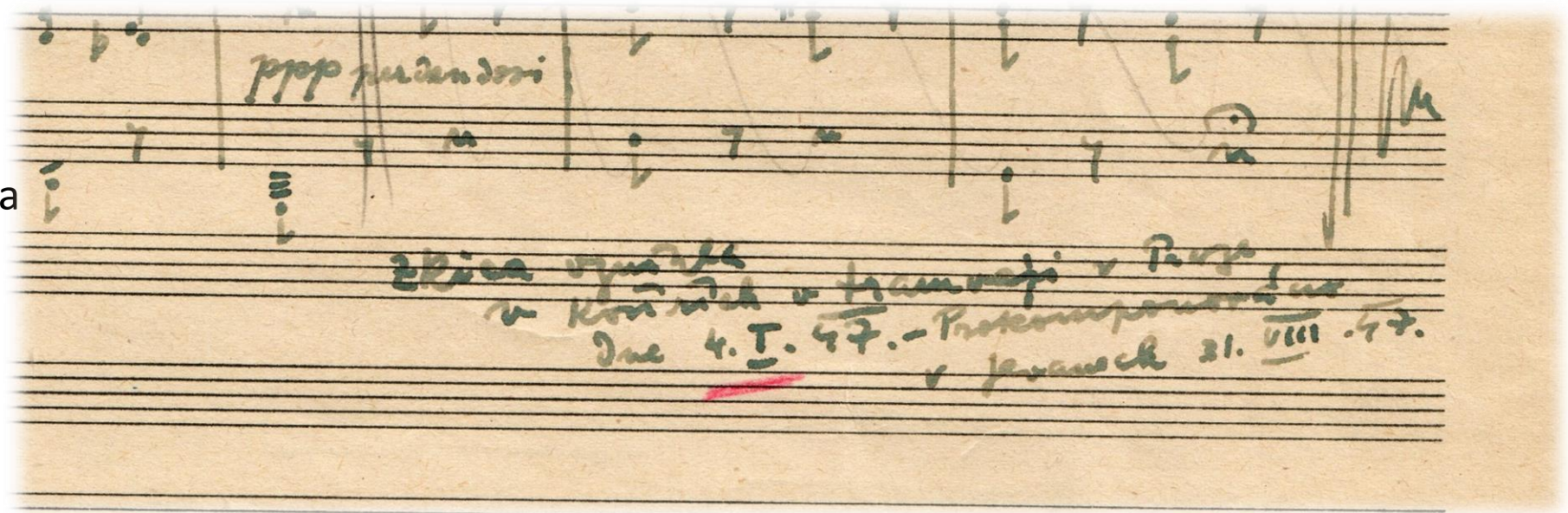

František Jiroudek, ilustrace na programu kantáty
Poema o člověku, 1966

Místa uvedená v rukopisech

- Kde Páleníček na skladbě pracoval
  - např. Praha a Lučany v Jizerských horách, ale také Paříž, Zbiroh, Nový Světlov v Bojkovicích, Opočno, Nové Město v Krušných horách, loď Aksu, Jevany, Perštejn nad Ohří, Svatý kopeček u Olomouce, Remetské Hámre, Dobříš, Brno, Suchumi, Mariánské Lázně nebo Kišiněv

- Kde byla skladba provedena
  - např. Praha, Brno, Lipsko

Poznámka na konci písně volavka stříbřitá z opusu Písně staré Číny:
„Zkicat vznikla v Košířích v tramvaji v Praze 4. ledna 1947 – Pokomponováno v Jevanech 21. VIII. 47”.
Písně staré Číny, autograph, 1947, CZ-Pu 6074/8

2 Clarinetti B
Clarinetto basso.
2 Fagotti
4 Corni in F
2 Trombi in C
2 Tromboni
Tuba
Timpani
Cassa
Pcatti
Kantani
Triangolo
Tamb. piccolo.
Tamburine.
Arpa
Piano
I. Violini
II. Violini
Viola
Violoncelli
Contrabassi

Das Werk ist schon gut! (to Páleník máve no
ažek!)

Hauptfakturierung im Erwandhaus am 24. 9. 1952.

Franz Konwitschny.

První Stevím 18/9 53 - První provedení!

to se líčí autora: bylo to pro mne
několik krásných a
umných tónů práce

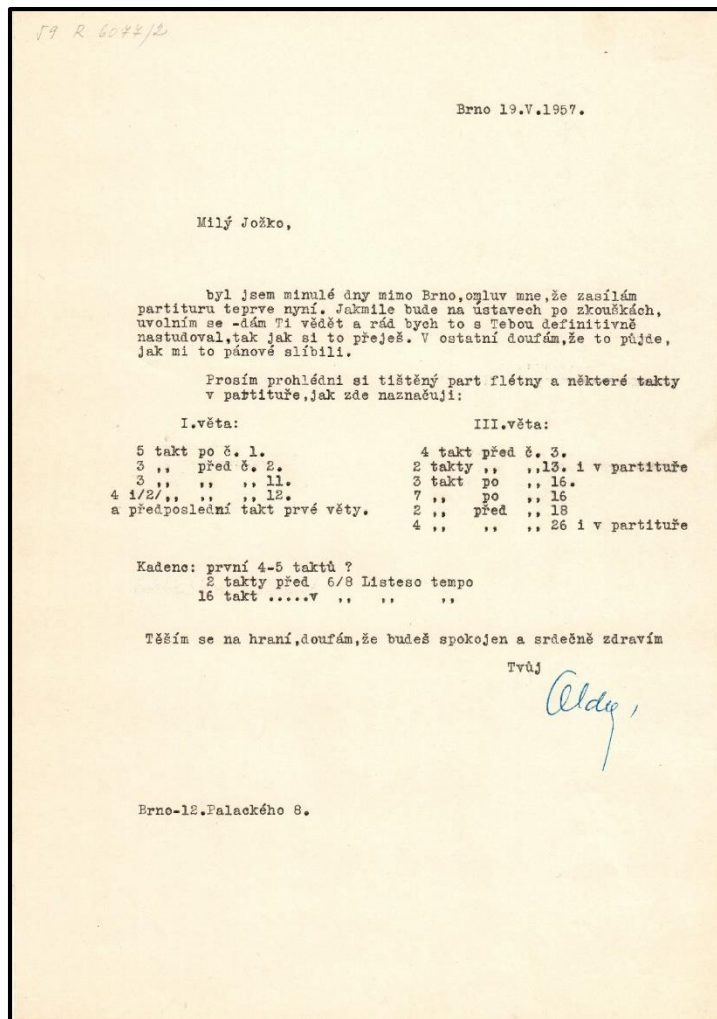
a vilo: přeji mu aby se
svím posléze žil to
dobře ztem a úspěšně.

se uhy' SOKB Waldhans

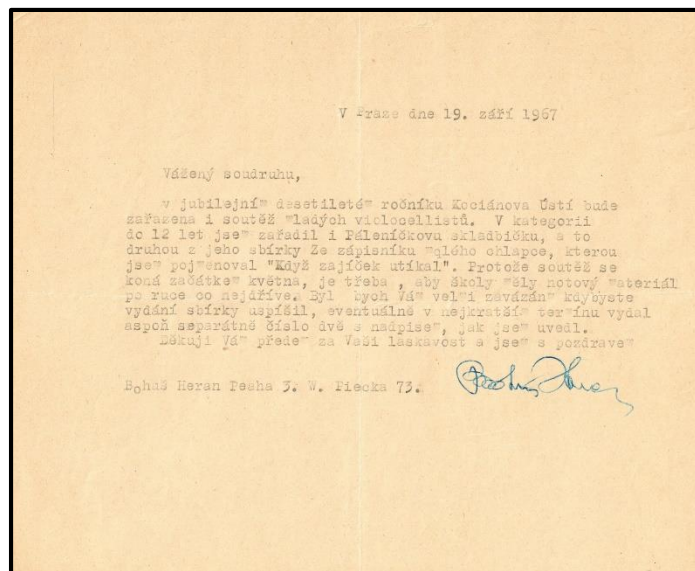
Poznámka na začátku a na konci rukopisu od Franz Konwitschného and Jiřího Waldhans

Josef Páleníček: Klavírní koncert č. 2, [1953?], opis, CZ-Pu 6075/7

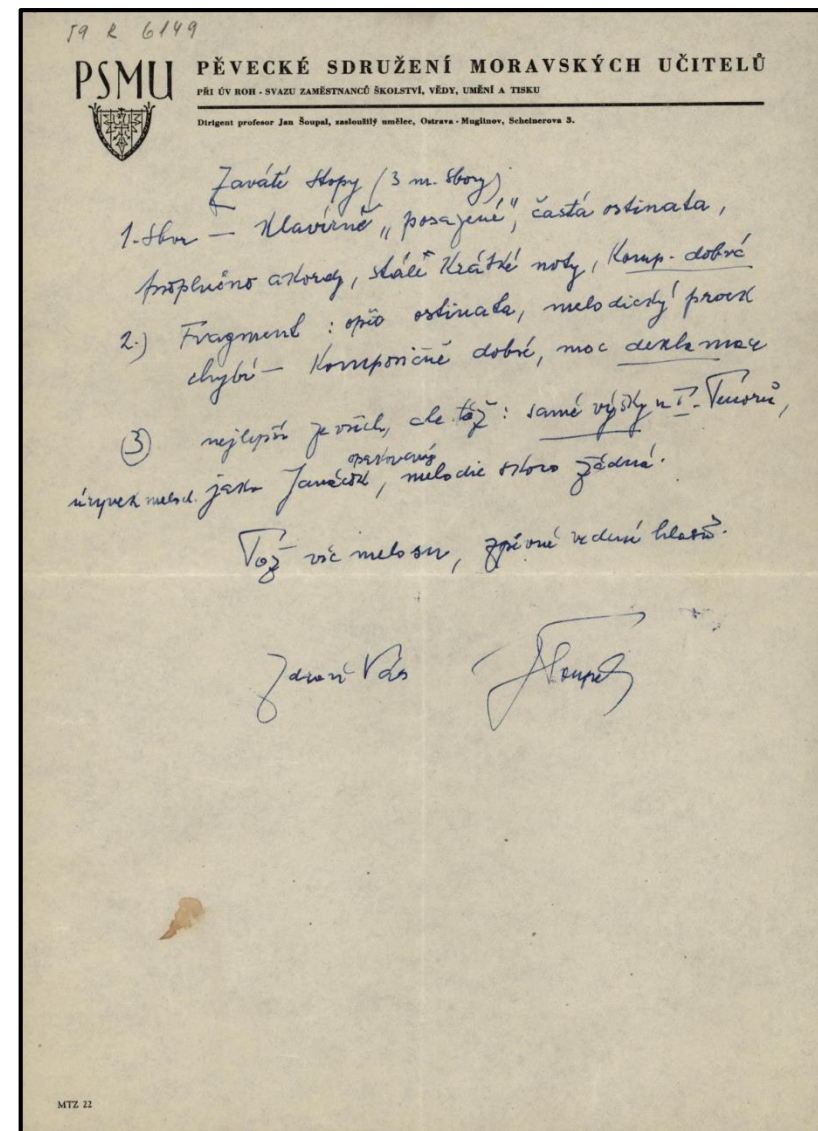
Dopisy vložené v rukopisech

Oldřich Slavíček > Páleníček, 1957
CZ-Pu 59 R 6077/2

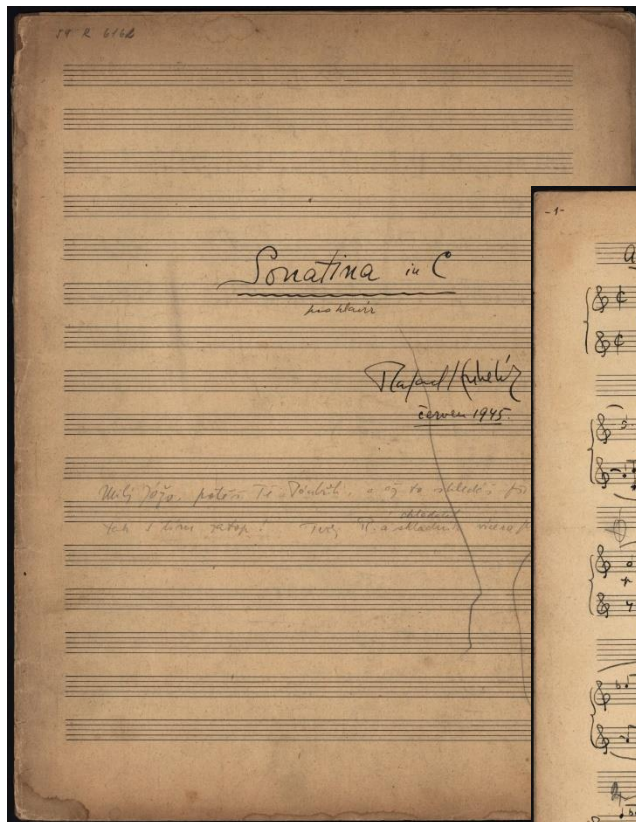

Bohuš Heran > Páleníček, 1967
CZ-Pu 59 R 6088/2

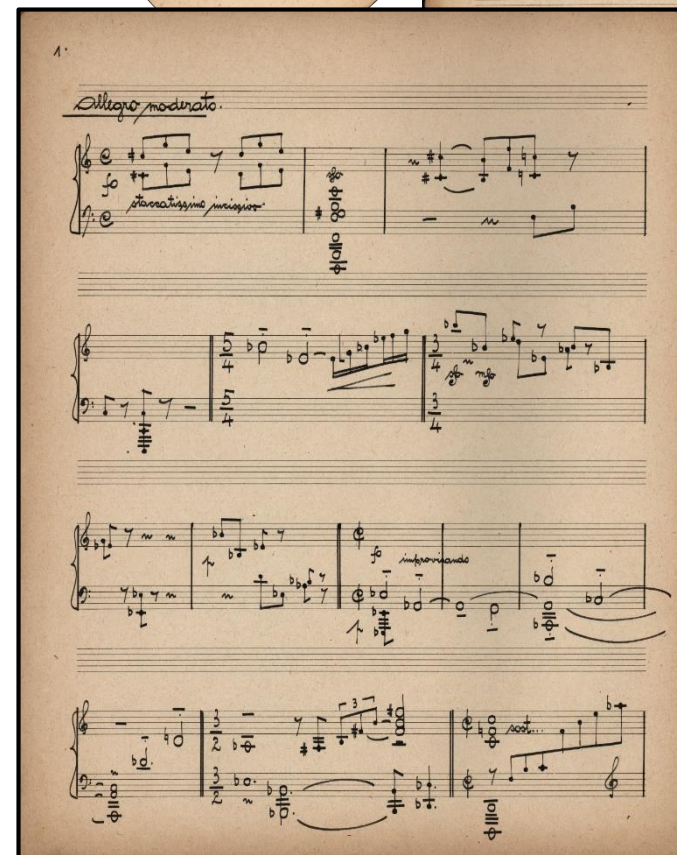
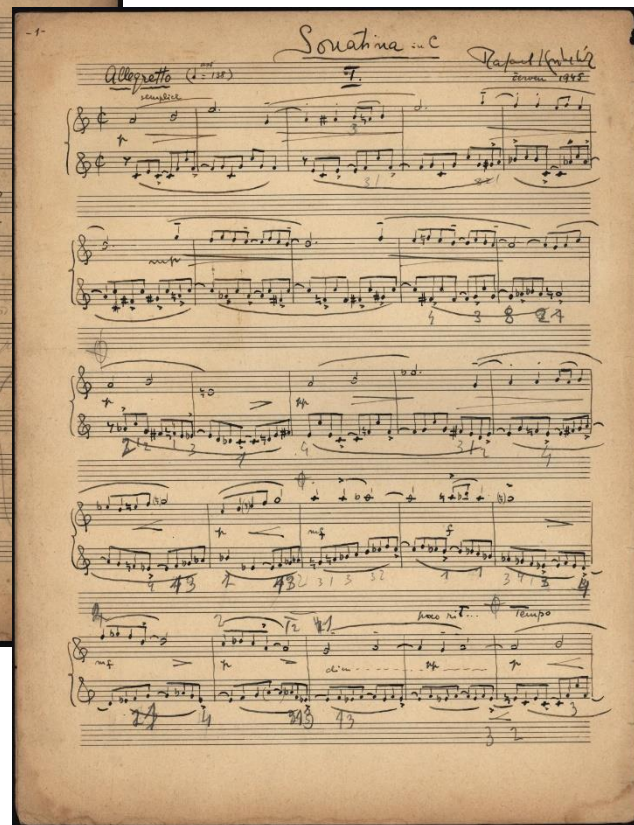
Jan Šoupal > Páleníček, [1958?]
CZ-Pu 59 R 6149

Skladby jiných autorů

Rafael Kubelík: Sonatina in C,
opis, 1945

CZ-Pu 59 R 6162

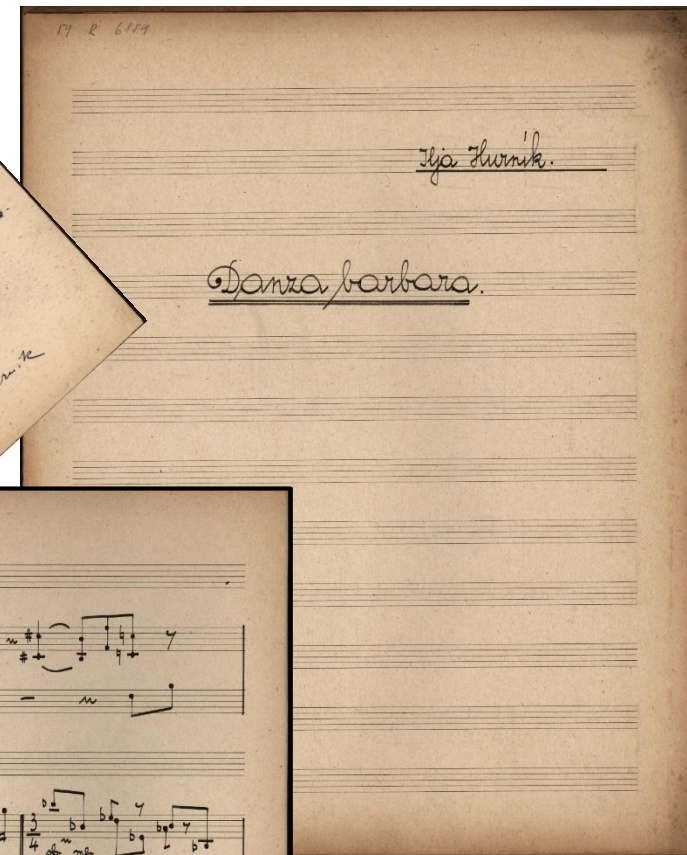

Ilja Hurník: Danza Barbara
Opis [1945?]

Lístek
I. Hurnika J. Páleníčkovi

CZ-Pu 59 R 6159

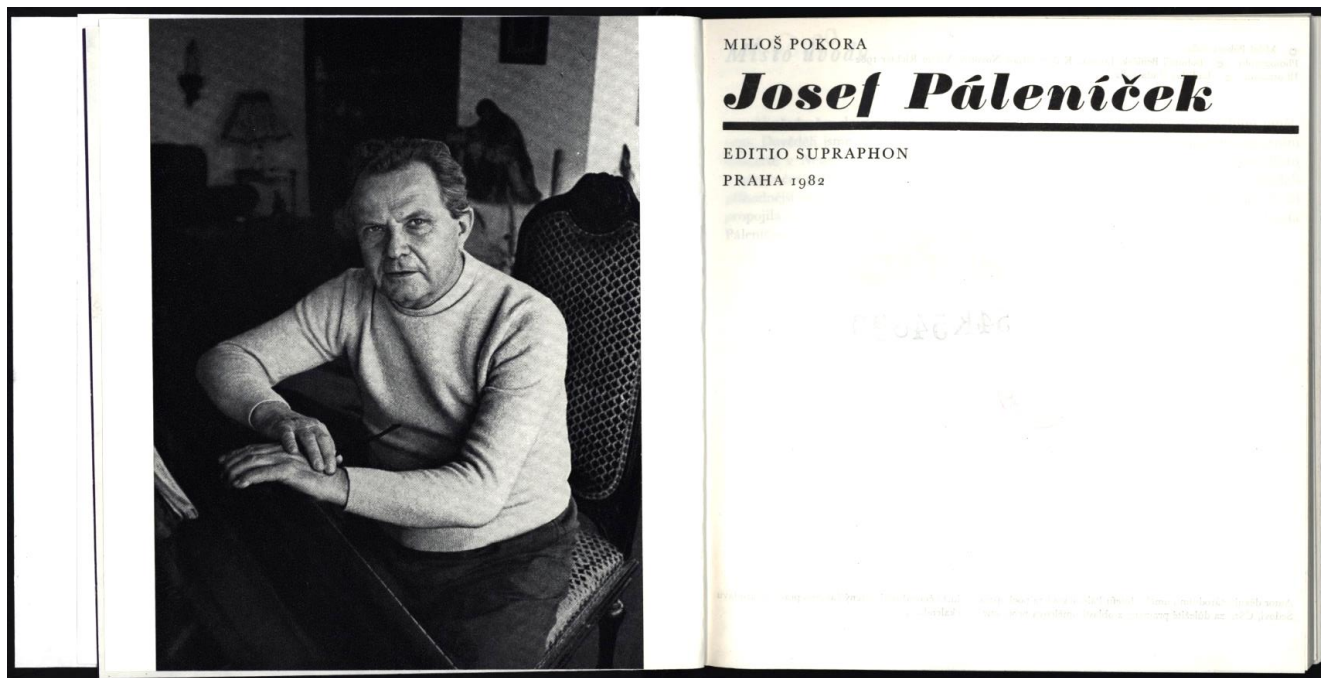
Vážený příteli,
za přispění
Hurník a mým žánrem, v. Vám je
zcela dle jeho přání, chci
jeho
na skladbu
Hurník

Páleníčkova pozůstalost – pramenný zdroj

- k vytvoření přesnějšího obrazu o celkovém Páleníčkově skladatelském díle (doplnění stávajících soupisů jeho díla, oprava datace vzniku)
- pro výzkum Páleníčkových kompozičních metod
- zkoumat původ konkrétních opusů, podnětů a inspirace
- pro výzkum provozování
- poznávat sociální vztahy mezi umělci tohoto období
- přispět ke znalostem hudební kultury tohoto období atd.

Jediná monografie o Páleníčkovi autor Miloš Pokora, obsahující cenné informace, ale vydaná devět let před Páleníčkovou smrtí.

Děkuji za pozornost.

Ludmila Šmídová
Národní knihovna ČR
Ludmila.Smidova@nkp.cz